

Kerstmis 1972
19e jaargang - afl. nr. 4

TWEE TAMBOERS VAN DE „GRUUN SCHUT" TE GEMERT

VAN DE REDACTIE

Bijdragen voor de volgende aflevering worden bij de Redactie gaarne ingewacht uiterlijk **1 februari 1973**.

Inhoud 19e jaargang wordt hierbij ingesloten. Deze inhoudsopgave werd wederom samengesteld door onze mede-redacteur J. A. J. Becx.

Clichékosten (een aanzienlijke uitgaafpost) zouden zoveel mogelijk voor rekening van de **inzenders** gebracht moeten kunnen worden!

Ingezonden stukken (ook van kritische lezers) worden gaarne in „De Gildetrom” opgenomen.

Verzamelen en inbinden van de afgelopen jaargangen kan geschieden aan de hand van het **overzicht**, dat staat afgedrukt op blz. 2 van jaargang 1968.

Hierbij dient men er op te letten, dat de jaargangen 1 (1954) tot en met 14 (1967) in totaal **710** doorlopend genummerde **bladzijden** tellen!

Inbinden daarvan zou kunnen geschieden in twee delen: blz. 1 tot en met 368; blz. 369 tot en met 710.

De laatste **vijf** jaargangen 15 (1968) tot en met 19 (1972) werden telkens voorzien van een **inhoudsopgave** en kunnen thans **tesamen** worden ingebonden!

Nieuwe abonnees vragen ons herhaaldelijk om **oude nummers**, zowel van de lopende jaargang als van vorige jaargangen. **WIE HELPT ONS DAARAAN?**

Beperkte plaatsruimte (slechts 16 pagina's) stelt de redactie voor een schier onmogelijke taak, zodat ook thans enkele bijdragen en foto's helaas niet geplaatst konden worden.

VERLOREN. Het gilde **St. Antonius en St. Sebastiaan** te **Haaren** mist een **oude gildetrom** (groot en diep formaat) met houten banden, schuin geschilderd rood-wit-blauw, gespannen met dierlijke vellen; het ondervel met darmen; er staat een jaartal plus een merk in het ketel.

Vermoedelijk verloren in Den Dungen. Wie hier iets van mocht weten, gelieve zich in verbinding te stellen met de heer **Jan Toorians** (zie onderstaand adres en telefoonnummer).

„DE GILDETROM” op een tweesprong

Indien de voortekenen niet bedriegen, zal dit gildeblad waarschijnlijk met ingang van de komende jaargang losgekoppeld worden van de Kring „Het Kwartier van Oirschot” om voortaan een zelfstandig bestaan te gaan leiden. Zowel het Kringbestuur als de huidige redactie en administratie (als ook de correspondenten) van „De Gildetrom” wensen namelijk de oprichting van een rechtspersoonlijkheid bezittende **stichting**; zulks geschiedt bij notariële akte en er moet dan een Stichtingsbestuur geformeerd worden.

Als oprichter van een bescheiden periodiek in 1954 zal ik het ten zeerste toejuichen, wanneer „De Gildetrom” — die vooral de laatste jaren tot een steeds hoger peil is opgeklimmen! — deze nieuwe weg zal opgaan ten dienste van onze Noord-Brabantse schuttersgilden.

Na een redelijke oplossing van enkele (vooral financiële) haken en ogen, hopen wij de twintigste jaargang aldus op een hechte grondslag te kunnen voortzetten in het belang van onze Brabantse gildebroeders en talrijke gildevrienden.

Mogen alle gildebroeders de grote waarde beseffen van een eigen voorlichtingsblad, waaraan verschillende deskundigen van naam hun medewerking verlenen en waarvoor de redactionele staf onafgebroken in de weer is!

SCHADE

JAN VAN BERKEL TE TILBURG

Onze gildebroeder Jan van Berkel, jaren lang trouw adverteerder in ons blad, deelde ons mede, dat hij zich tot zijn grote spijt genoodzaakt zag zijn bekende zaak in de Capucijnenstraat te Tilburg te sluiten. Met waardering denken wij terug aan de tijd dat hij evenals wijlen zijn geachte vader, toen nog op de Heuvel, dag en nacht voor de Gildebroeders klaar stond om in de meest uiteenlopende zaken uitkomst te bieden voor Gildemannen, die zoals zo vaak tot het laatste moment gewacht hadden, namelijk totdat bleek dat hun spullen niet in orde waren. Beste Gildebroeder, hartelijk dank voor alles wat gij voor ons Gildebroeders hebt gedaan!

SCHADE

„De Gildetrom”, driemaandelijks tijdschrift van de Kring „Het Kwartier van Oirschot”, aangesloten bij de Noord-Brabantse Federatie van Schuttersgilden.

Redactie: C. A. B. A. M. Schade, J. A. J. Becx en Th. A. van de Loo.

Redactieadres: De Hooge Braaken, Moergestel, telefoon 04243 - 370.

Correspondenten:

voor de Federatie: Math. E. M. van der Voort, Valklaan 6, Eindhoven, tel. 040 - 438521

voor Peelland: Alph. G. M. Niessen, Veestraat 43, Helmond, tel. 04920 - 24683

voor Maasland: Jan Th. M. Toorians, Willibrordusstraat 4, Loon op Zand, tel. 04166 - 516

voor Het Land van Cuyk: D. L. van Elk, Heidestraat 7, Gassel (Post Grave), tel. 08860 - 3309

voor Kempenland: Karel Vermeeren, van Coothstraat 2, Eindhoven, tel. 040 - 118700.

Administratie: P. C. van de Pas, Groenstraat 5, Hoogeloo, telefoon 04978 - 237.

Betalingen: Boerenleenbank Hoogeloo; postrekening van de bank: 1118489; bankrekening 12 27 92 343 ten name van „De Gildetrom”.

Typografische verzorging: Drukkerij Harry Bek en Zn. B.V., Hoogstraat 5-7, Veghel, tel. 04130 - 63411.

Particuliere abonnementen: f 5,— per jaar, franco thuis.

Tarief advertenties voor vier nummers: ¼ pag. f 25,—; ½ pag. f 50,—; ¾ pag. f 100,—; 1/1 pag. f 200,—; bijzondere afmetingen en speciale arrangementen op aanvraag.

Bronvermelding: artikelen en berichten uit dit periodiek mogen worden overgenomen mits „De Gildetrom” wordt vermeld, tenzij anders bepaald.

Boekbespreking

Onder deze rubriek kunnen wij voor de liefhebbers van gilde-lectuur wederom een drietal boeken aankondigen.

De gilden van Zundert

Als deeltje 19 in de reeks publikaties van het gemeenschappelijk archiveriaat „Nassau-Brabant” verscheen onlangs „De gilden van Zundert” door streekarchivaris **Albert Delahaye**, derhalve door een vakman!

Dit boekje is bij de gemeente Zundert verkrijgbaar door overschrijving van f 3,40 (incl. porto) op postrekening 1115645 ten name van de Gemeente-ontvanger van Zundert onder vermelding van naam en adres, alsmede met verzoek om toezending van „De gilden van Zundert”.

Gedenboek Landjuweel Gemert 1972

Dit fraai gedenboekje wordt vermeld aan

het slot van het hierna opgenomen verslag over het Landjuweel Gemert 1972. Velen hebben dit boekje al aangeschaft in Gemert. Het voormalig **secretariaat** (Drossard de la Courtstraat 71 te Gemert — tel. 04923-1855) kan daarover nadere inlichtingen verstrekken.

Bibliografie der Noord-Brabantse Schutsgilden

Van de studievergadering van Kring Kempenland is de derde publicatie verschenen, die als titel draagt „Bibliografie der Noord-Brabantse Schutsgilden”, waarvan het leeuwen-aandeel wederom geleverd werd door het jonge, ijverige commissielid **Johan Oomen**. De oplage is beperkt!

De prijs bedraagt f 3,90, inclusief portokosten.

Te bestellen bij **J. M. Oomen**, Generaal Pattonlaan 88 te Eindhoven (tel. 040 - 431226), door overschrijving op gironummer **2704197**.

Redactie

Over de Koningsketen (4 en slot)

4. DE KONINGSSCHILDEN

In de vorige afleveringen zagen we, hoe de koningsketen en het snoer met het oude (oudste) broederschapsmedaillon („de Ketten van den Heiligen”) leidden tot een vaste combinatie. Spoedig echter kwamen er aan de vogel **verrijkende** toevoegingen, die behalve een zakelijk, tevens een versierend doel hadden. Ook al zijn hiervan in de loop der eeuwen vele voorbeelden verloren gegaan, er is voldoende bewaard gebleven om vergelijkenderwijs enkele conclusies te trekken. Verschillende koningsvogels vertonen doorboringen van snavel, staart en het takje waaromheen de poten van de papegaai zijn geklemd. Waarvoor dienden deze openingen? Men deed hier een ringetje door en hing daaraan een versierinkje op dezelfde wijze als men het deed, wanneer men iets wilde hangen aan het oogje, dat bij sommige gilden was vastgemaakt aan de halsband van de koningsvogel.

Wat waren dat voor versierinkjes?

Wie de werken van Jolles, de rijkgeïllustreerde duitse publicaties over het gildewezen of tentoonstellingscatalogi van gildezilver doorbladert of wie rondloopt door Belgische musea zal hiervan vele verschillende en veel overeenkomstige voorbeelden tegenkomen. Sommige hiervan hebben een duidelijke geestelijke achtergrond, andere daarentegen een meer zakelijk en wereldlijk karakter, zoals uit een aantal hiervolgende voorbeelden zal blijken. Aan de **snavel**: een attribuut van de patroonheilige (toren van St. Barbara, gebroken - of dubbel rad van St. Catharina, het belletje van St. Antonius-Abt), het wapen waarmee geschoten werd (handboog, kruisboog), een wapenschildje of een willekeurig versierinkje als hanger; aan de **halsband**: een

belletje van St. Antonius; aan de **staart**: een plat vogeltje, een schildje; aan het **takje**: een T van St. Antonius, een hand- of kruisboog, een of meer schildjes.

Welke van bovengenoemde versierinkjes de oudste zijn? Wie zal het zeggen? Het is een studie-object op zichzelf. Wel kan men voorzichtig stellen, dat in die plaatsen waar meerdere gilden waren, er behoefte bestaan zal hebben de eigen koningsvogels herkenbaar te maken bijv. door het aanbrengen van een attribuut van de patroonheilige van het betreffende gilde. Dat kan zelfs zijn geschied vóórdat de koningsvogel werd gecombineerd met het oude broederschapsmedaillon. Het kan ook zijn, dat bepaalde gilden op een of andere manier duidelijk hebben willen aangeven met welk wapen bij hen om de koningsvogel werd gestreden. De schildjes kunnen of zullen hoogstwaarschijnlijk wel herdenkingsschildjes zijn geweest.

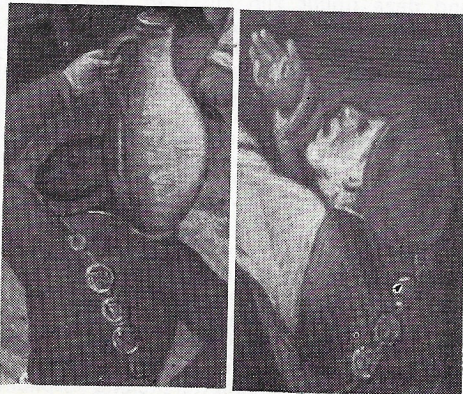
Met de bewustwording van de eigen betekenis van de koningsfiguur in een gilde zullen ongetwijfeld bepaalde gewoonten en gebruiken rond deze figuur zijn ontstaan, die werden ontleend aan of werden nageaapt van de steeds meer aan invloed inboetende adel of van uitingen van wereldlijke autoriteiten en instanties. Hoogstwaarschijnlijk werd zo ook het schenken van een schild door de schutterskoning overgenomen. We kunnen stellen, dat het geven van zo'n „herdenkingsschild” door een schutterskoning mogelijk in de aanvang een aardigheidje is geweest, we kunnen echter daarnaast constateren - uit voorbeelden die bewaard zijn gebleven - dat het geven van een schild door een schutterskoning tegen het eind van de zestiende eeuw meer en meer een goed gebruik werd, maar dat sinds de zeventiende eeuw in de meeste gildereglementen de bepaling werd opgenomen, dat een schutterskoning verplicht

was zijn gilde met een zilveren schild te **vereren** om daardoor tevens de zilverschat van het betreffende gilde te **verbeteren**. In menig reglement werden zelfs de eisen omschreven aan welke zo'n koningsschild moest voldoen o.m. wat betreft de waarde, de zwaarte, de inscripties en de leveringstermijn; dit alles omdat het wel nodig zal zijn geweest¹⁾.

Omdat de hierboven genoemde personen en instanties, waarvan de gebruiken werden overgenomen, de gilden of gildebroeders met een bepaalde functie bij sommige bijzondere gebeurtenissen met een zilveren herdenkings-schild vereerden, zal een **schild** - en geen ander kleinood - door de schutterskoning gegeven zijn geworden, alhoewel er enkele voorbeelden zijn, dat in het begin door enkele koningen een vogel(tje) werd gegeven. Wanneer men de oudste bewaard gebleven koningsschildjes vergelijkt met de andere oudste schildjes kan men dit vermoeden. Het waren n.l. platte **ringen** waarin een schildvorm was uitgespaard of waarbij op een open, platte ring een schildvorm werd aangebracht.

Voorbeelden hiervan vinden we op schilderijen en gravures uit de tweede helft van de 16de eeuw. We zien hierop, hoe de **ringvormige schildjes** door middel van een bandje met elkaar waren verbonden en samen een soort bandelier vormden, die vanover de **linker-schouder** schuin over de borst en rug werden gedragen. Draggers met dit soort bandeliers komen we tegen op voorstellingen van volksfeesten.

1. Op het schilderij „De Spreekwoorden“ (1559) van Pieter Bruegel de Oude (K. F. Museum, Berlijn); de man die in de raamopening zit.
2. Dit is dezelfde figuur die men ziet lopen achter het vat dat op een slede wordt voortgetrokken op een schilderij van dezelfde meester en dat getiteld is „Strijd tussen Carnaval en Vasten“.
3. Gelijke bandeliers met ronde schilden worden gedragen door twee figuren op het schilderij „Dorpskermis“ van Pieter Balten (Toneelmuseum Amsterdam). Ze geven twee personen weer in een verzorgende functie.

4. Op de kopergravure „het Zottenfeest“ van Pieter v. d. Heijden vinden we een fluitist, een tamboer en een vedelaar die een gelijksoortige bandelier om hebben.
5. Ook de man van het poppenspel op een gravure van H. Cock heeft een soortgelijke band om.
6. De nar, die op 3 augustus 1561 door Frans Floris werd getekend bij gelegenheid van het Landjuweel te Antwerpen draagt eveneens gelijksoortige schilden op de borst.
7. Een mooi en zeer duidelijk voorbeeld hiervan vinden we op het portret dat G. Congnet schilderde van de gildetrommelslager Pierson la Hues, die tevens bode was van het gilde van de Oude Handboog te Antwerpen. Dit portret werd geschilderd in maart 1581, toen hij eenendertig jaar trommelslager bij het gilde was. Deze draagt vanover de **rechter-schouder** schuin over de borst een reeks ronde schilden, die door een lintje met elkaar zijn verbonden. Het zijn waarschijnlijk ere- of herdenkingschilden, die alle zijn uitgevoerd in de vorm van een opengewerkte platte ring. Het middengedeelte heeft telkens de vorm van een wapenschild. Van één schild luidt het randschrift „Deken van den Ouden Hantboghe“, op een ander staat „Jacues le Jeune“. (Kon. Museum voor Schone Kunsten Antwerpen).

Opmerkingen

- a. Het dragen van **ronde** versieringen, die met bandjes aan elkaar zaten, was niet iets typisch uit de 16de eeuw. Op de grafsteen van Marcus Caelius († 9 na Chr) en gevonden bij Castra Vetera (Xanten), ziet men de overledene afgebeeld in een lederen borstpantser waover zeven medaillons hangen, die met lederen riempjes aan elkaar zijn bevestigd (Zie afb. in Spiegel Hist., jaarg. 7, nr. 10, blz. 517).
- b. **Ronde** of rijk gecontoureerde schilden die met bandjes aan elkaar waren verbonden kwamen ook voor bij andere dan schuttersgilden. In het Kon. Museum voor Schone Kunsten te Antwerpen bevindt zich n.l. een schilderij van Cornelis de Vos (1585-1651), waarop het portret staat van de zwaar met schilden beladen Abraham Grapheus, staande voor een tafel waarop vele ere-bekers van het gilde der schilders (St. Lucasgilde?) staan uitgesteld, omdat men het embleem van de schilders op verschillende voorwerpen ziet afgebeeld.

L. Rommen, als koning van het St. Jorisgilde uit Helvort omhangen met een keten van platte **ring-schildjes**. De oudste hiervan zijn vermoedelijk uit de tweede helft van de 16de eeuw.

(Foto H. Pijnenborg, Helvoirt).

Zoals reeds gezegd zal de koning in het begin een schildje hebben gegeven, gelijkend op de hierboven beschreven modellen; en was hij zelf niet gerechtigd een adellijk wapen

te voeren, of was hij niet in het bezit van een eigen familiewapen of van een zgn. huismerk, dan zal hij volstaan hebben door zijn schild te laten versieren met een gestyleerd lettermonogram, vergezeld van het jaar waarin hij zich tot koning schoot. Later lieten sommige koningen er hun ambacht op graveren in een symbolische of illustratieve vorm; anderen vermeldde daarbij de naam van het betreffende gilde al dan niet vergezeld van een aanduiding of weergave van de patroonheilige. Weer anderen lieten hun schild verder opvullen met een spreuk of rijmpje, terwijl sommigen er „alles” op wilden zetten. Dit had tot gevolg, dat men niet meer kon volstaan met het gebruikelijke formaat, dit moest nu noodgedwongen groter en vaak anders van vorm worden. Dit bracht bovendien met zich mee, dat de schilden veel rijker bewerkt werden en zo in verhouding dikker, zwaarder en dus ook kostbaarder zouden worden. Op deze wijze kon zelfs het geven van een schild worden aangegrepen om eigen rijkdom, goedgeefsheid of liefde voor zijn gilde te demonstren. Het gevolg van dit alles was, dat er een **rijke verscheidenheid in de schildenreeks** ontstond, welke variatie in de loop der eeuwen nog groter zou worden door opeen volgende stijlperiodes op het gebied der toegepaste kunsten, terwijl persoonlijke smaak van opdrachtgever, ontwerp en uitvoerend kunstenaar een steeds grotere rol gingen spelen, hetgeen uit meer dan een oogpunt te waarderen valt.

De **verplichting**, dat de koning voortaan een schild moest geven, zou op de duur onvoorziene en ongewilde moeilijkheden brengen bij heel veel gilden. Niemand van degenen, die eertijds deze bepaling in de reglementen heeft doen opnemen, heeft toen kunnen vermoeden, dat zo'n artikel door de meeste gilden eeuwenlang geaccepteerd zou worden als een vanzelfsprekend iets, maar evenmin dat hierdoor een aanwas van koningszilver zou komen, dat om meer dan een reden zorg en aandacht zou gaan vragen van volgende generaties.

Wat deed men in het begin en wat deed men later met de koningsschilden?

Aanvankelijk zullen deze zo dicht mogelijk bij de koningsvogel zijn aangebracht en daarom aan de vogel of aan de keten zijn bevestigd. De manier van vastmaken heeft bijna steeds moeilijkheden opgeleverd, zowel bij het bevestigen aan de vogel, de keten, de breuk, als bij de halskraag of haam. De grootste problemen waren hier, dat alle schilden **zichtbaar en leesbaar voor iedereen** gedragen dienden te worden, terwijl tevens voorkomen moest worden, dat door het over el-

kaar heen schuiven van de schilden, door oversnijdingen en afdekkingen krassen zouden ontstaan op de schilden, die giften waren van anderen, waardoor tevens het eigen zilverbezit zou worden beschadigd. Daar kwam nog bij, dat met de groei der jaren het aantal schilden steeds groter werd en dit daardoor een „last” van enkele kilo's dreigde te worden voor de koning, die er soms urenlang mee rond moest lopen.

Men zocht daarom naar een oplossing, waarbij ondanks het grote aantal en de zwaarte het bezit aan koningszilver in zijn totaliteit hanteerbaar zou zijn, elke beschadiging daarvan voorkomen diende te worden, elk schild bij zijn presentatie tot zijn recht zou komen, dat gelet diende te worden op een smaakvolle spreiding en een goede manier van transport en opberging.

Daarom ging men er in verschillende gilden al spoedig van uit, dat er allereerst een duidelijk verschil diende gemaakt te worden tussen de schilden: koningsschilden, herdenkingschilden, prijschilden.

Het maken van dit onderscheid hield in, dat er tevens een separate wijze van presenteren moest komen. Vele gilden vonden een oplossing in het aanschaffen van meerdere zgn. zilvervesten (kasuïelvorm), meestal van een stemmige, aan het eigen gilde aangepaste gekleurde, fluwelen stof. Dit bracht weer met zich mee, dat er in dergelijke gilden meerdere zgn. zilverdragers moesten komen, waarvoor spelregels kwamen wie een bepaald vest zou mogen dragen, wanneer het gilde met zijn zilverchat uittrok. Zo ontstonden dus speciale vesten met koningszilver waarop het oude broederschapsmedaillon en de koningsvogel het centrale punt vormden. In andere gilden werd het gebruikelijk, dat de staande koning slechts getooid bleef met het broederschapsmedaillon en de zilveren koningsvogel, waardoor de koning op een bijzondere wijze in zijn gezelschap naar voren trad en waardoor de oorsprong van de oude koningsvogel duidelijker naar voren kwam.

Eindhoven

Karel Vermeeren

- 1) a. „Item zal den Coning **gehouden zijn** aan de brosie of zilverwerk te hangen eenen schilt **waardig zijnde in zilver 2 gulden** wel meer maar niet minder, en dat **vóór St. Catharinadag** daarnaastvolgende”. Art. 21. Regl. St. Catharinagilde Eindhoven-Stad 1617.
- b. „Hij moet eene **zilveren Plaat**, op welke zijn naam geschreven staat, zo groot als hij goedvindt, doch op zijn minst ter waarde van **vijftig of zestig Stuivers**, aan de Ketten van den Heiligen hangen”. Tegenwoordige Staat der Verenigde Nederlanden II, Uitg. Tirion, Amsterdam 1740. Land van Kuik, blz. 248.

Over de wapens der St. Christoffel-gilden

In het Kerstnummer van 1971 (blz. 64-66) verscheen een zeer lezenswaardig artikel over St. Christoffel-Schutsgilden van de hand van J. OOMEN, die daarmee baanbrekend werk verrichtte op het gebied van het historisch onderzoek naar de **kolveniersgilden** in Noord-Brabant. Graag geven we daartoe en-

kele aanvullende gegevens met betrekking tot de gilde-wapens.

Alle kolveniers- of gewerengilden hadden hun **eigen wapen**, maar alleen wanneer deze gesticht werden naast bestaande handboog- of kruisbooggilden, want meerdere ervan waren alleen maar oude handboog- of kruisboog-

André Gillet
als koning (met de „haam” en de koningsvogel)
van de kleine kruisboog te Brussel in 1971.

gilden, die hun **schietwapen** in moderne tijden veranderd hadden.

De nieuwe kolveniersgilden hadden altijd **twee gekruiste geweren** als voornaamste teken in hun gildewapen. Deze gekruiste geweren waren niet altijd verbonden door een bourgondische „vuurslag”, zoals bij de St. Christoffelgilde te **Brussel**.

In Nederland kennen wij bijvoorbeeld zulke verbonden geweren op de gildewapens van **Middelburg** en **Vlissingen**.

Een St. Christoffel-buksgilde bestaat in Nederland ook in **Roermond**.

J. A. Jolles spreekt in zijn „Schuttersgilden van Noord-Brabant” wel over een van de in het artikel van J. Oomen genoemde gilden (zij het dan in een voetnoot op blz. 19 en 20 van deel I), namelijk over het St. Christoffelgilde te **Oudenbosch**. Daarvan waren in de bekende veiling Claes onder nr. 31 twee schilden van 1754 en 1799 te koop. Deze schilden werden door het Openlucht-Museum te Arnhem gekocht en berusten aldaar.

Er zou nog veel meer over de St. Christoffelgilden verteld kunnen worden en gaarne ben ik bereid de schrijver van bovengenoemd artikel daarbij te helpen.

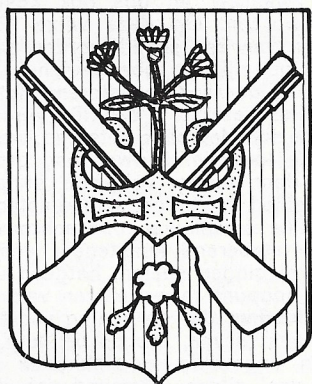
Ter aanvulling van het door J. Oomen reeds besproken wapen (met voetnoot 9) geef ik hieronder de juiste **wapen-afbeelding** van de St. Christoffelgilde te **BRUSSEL** met kleur-aanduiding: op een rood veld **twee gekruiste geweren** (van zilver), verbonden door een bourgondische „vuurslag” (van goud); tussen de twee kolfstokken moet bovendien een zilveren vuursteen met drie gouden vlammen

geplaatst worden. Als bekroning staan verder op dit gilde-wapen drie bloemen (feitelijk één korenbloem in natuurlijke kleuren: blauw met groene knop, blad en stengel) omdat de kolveniersgilde van Brussel veel betrekkingen had met de **Rederijkerskamer** van Brussel onder de naam van „De Korenbloem”. Naast de kleine kruisboog hanteert onze Gilde ook de karabijn (legergeweer) en jaarlijks worden er dan ook **twee koningen** geschoten: de een met de kruisboog naar de papegaai op wip en de ander met een Flobert-geweer naar de vogel op wip. Met mijn beste wensen voor alle Nederlandse Gildebroeders!

Brussel

A. V. Gillet

secretaris van de „Ancien Grand Serment Royal et Noble des Arbalétriers de Notre Dame du Sablon”

De oprichting van de Kolveniersgilde van 's-Hertogenbosch in 1521

Dr. E. van Autenboer

Onlangs onderscheiden met de Gouden Papegaai vanwege zijn grote verdiensten voor de Kempische gilden.

Het rijke verleden van onze schuttersgilden is nog onvoldoende bekend. Deze lacune kan toegeschreven worden ofwel aan het ont-

breken van dokumenten ofwel aan de onvoldoende kennis der nog bestaande bescheiden. Uit de onlangs door J. Oomen gepubliceerde bijdrage over Sint Kristoffelgilden in Noord-Brabant¹⁾ blijkt maar al te duidelijk hoe weinig over de geschiedenis van onze gilden en vooral van de bus- of kolveniersgilden opgeschreven staat. Onze opzoekingen in verband met het verleden van onze schutters bleven niet helemaal zonder resultaat. Tot op heden werd verondersteld dat de kolveniersgilde van 's-Hertogenbosch in 1525 zou opgericht zijn²⁾, maar deze hypothese kunnen we afschrijven. Een eerste aanwijzing in verband met het stichtingsjaar 1521 vonden we in het register van het zegelrecht van Brabant. Op de datum van 15 juni 1521 werd aangetekend:

Van eenen ottroye voer de stadt vanden bosche om aldaer te mogen erigeren een bruederschap van coleuveryers mit sekere condicien daerinne begrepen de dato XV junii XVcXXI signata boudewyns, blyckende byder copien hier mede overgegeven XXV s. VI d. ³⁾.

Eens deze tekst gekend, begon de jacht op de kopie van dit oktrooi. Ook hier vonden we het goede spoor en trof ons schot de roos! De inhoud van deze ordonnantie van keizer Karel⁴⁾ werkt zeer verhelderend voor de kennis van de omstandigheden waarin de gilde werd opgericht.

Op verzoek van de schepenen en de raad van 's-Hertogenbosch was de keizer opgetreden. In de stad bevonden zich een dertigtal gezellen **exercerende dat spel ende conste vander coleuverynen**. Deze hadden zich tot de wethouders gewend om met nog andere schutters - tot 100 toe of zoveel als zou worden toegelaten - te mogen oprichten **eene gulde ende bruederscapen vanden voirs. spelen vander coleuvrynen ter eeren goids ende sint christoffels**.

De oprichting van zulke vereniging zou een grote **sterckenisse ende fortificatien** betekenen voor de stad die gelegen was aan de grenzen van het land van Brabant. De wethouders hadden - voor zo ver het in hun macht lag - toelating gegeven om zulke gilde te vormen en ze hadden tevens aan de gildebroeders een plaats toegewezen om hun doelen op te stellen en hun oefeningen te houden. Ze wensten echter niet op eigen handje te werken en daarom vroegen ze aan de keizer of hij akkoord zou gaan dat deze plaats zou **bevrydt ende gepreviligieert** zijn. Inderdaad, het kon gebeuren dat er veel toeschouwers naar de schutters zouden komen kijken en dat **int passeren, over ende wedergaen voir de doulen, witten oft teekenen geordineert totten voirs. spele ende schietene vanden coleuvrynen op ende nae die coleuvriers te siene oft anderssins by breeken vanden coleuvre**, iemand bij ongeluk zou getroffen, gekwetst, verminkt of zelfs gedood worden.

Hierdoor zouden de kolveniers zwaar getroffen worden **in hun live oft goederen**. Ze vroegen daarom in zulk geval niet verantwoordelijk gesteld te worden.

Na advies van de kanselier en de leden van de Raad van Brabant verklaarde de keizer

zich akkoord met de oprichting van de gilde ter ere van God en de patroon Sint Kristoffel en voor de versterking van de stad. De kolveniers mochten oefenen op de plaats die hen door de wethouders was toegewezen geworden, zoals in andere steden van het land van Brabant. Wanneer daar een ongeval geschiedde **door quade fortune oft olck dat de coleuvryne brake sonder sake oft schult van sulcken persoon alsoo schietende** en wanneer de schutter had geroepen **den roep diemen in sulcken spelen gewoonlick es ende geploghen heeft te roepene**, dan zou hij niet vervolgd worden⁵⁾.

De nieuwe gilde en broederschap mocht **kiesen, eligeren ende bedwingen** 100 perso- of zoveel als er nodig zouden blijken: zij mocht ook de afgestorven leden vervangen door personen die **by advyse vanden geselscape ende gesellen van den eede der selver bruederscape** zullen bevonden worden nuttig en bekwaam te zijn, niettegenstaande alle privileges of ordonnanties. De schout van den Bosch, of zijn stadhouder, alsook andere rechters, justiciërs, officieren en onderzaten ontvingen opdracht de gildebroeders van hun privileges te laten genieten.

In de eerste dagen van juni 1525 was de stad 's-Hertogenbosch in opstand gekomen, maar moest na enkele dagen capituleren en bovendien nog 12000 Rijnse gulden boete betalen⁶⁾. Twee maanden later, op 25 augustus 1525, vaardigde keizer Karel een **ordonnantie ende sauegarde** uit voor de stad⁷⁾. Hij had vastgesteld dat bij **de mutacie ende sedicie** de officieren en wethouders onvoldoende steun hadden gekregen van de schutters. Dit vond zijn oorzaak in **de destitucie te voren van den Jonghen gulden voetboghe** en in het klein aantal leden der andere gilden. De keizer besliste daarom dat er in het vervolg te 's-Hertogenbosch vier gilden zouden zijn: 1. **die oude ghulden vanden voetboghe diemen seght van sint Joorys**; 2. **der gulden vanden hantboghe diemen seght van synte sebastiaen**; 3. **der gulden van den Jongh voetboghe diemen placht te seggen ende noch doen sal van s.Jooris dewelcke gulde wy gedestitueert ende van nieuwes up gestelt willen hebben**; 4. **den gulden vanden coleuvriers diemen seght van sint christophel**. Elk van de vier gulden zou 100 man sterk moeten zijn. Indien bij één van de drie jongste gilden (Handboog, Jonge Voetboog en Kolveniers) een ongeluk in hun hof zou voorvallen, dan zou de dader hiervoor niets verbeuren noch voor misdadiger aangewezen worden. De kolveniers zagen hun privileges van 1521 bevestigd.

De kolveniers van den Bosch moeten zeer vlug tot een volwaardige gilde zijn uitgegroeid. Samen met 12 andere busgilden deden zij op 22 juli 1539 hun intrede op het landjuweel dat te Antwerpen was ingericht. Een bron van de tijd beschrijft aldus de intocht der schutters uit 's-Hertogenbosch⁸⁾: hen cleederen tanneyt, zwarte hoeyen sonder plumaigen; I sot, I standaard te perde in eenen damasten rock geboirt met fluweele; te voete XL met busse, de lonte bernende inde hant; acht waghene, gedect met moreyten lakenen met twee tortsen ende ydel

met wapenen; II trompetters, tanneyt syde; eenen speelwaghen met II leeuwen, den eenen gulden ende den anderen root metter maecht; een herault; XV perden met bussen; een tamboryn metten speelman; de conninck te peerde metter bussen; de paige in eenen damasten tabbaert; noch X perden, den tros sonder livree oft cleedinghe.

Na de stichtingsdatum van de kolveniers van 's-Hertogenbosch te hebben kunnen vaststellen, moeten we nog een andere zaak recht zetten. De gilde van den Bosch werd beschouwd als de oudste busgilde van Noord-Brabant⁹⁾.

Deze eer moeten we (misschien voorlopig) toekennen aan de gilde van Heusden. Op 11 mei 1517 wordt zij reeds vermeld! Op die datum werd een **geleyde ende zekerheyd** gegeven aan **die coleuveriers vander gulden inder stadt van huesden**¹⁰⁾.

De gegevens die we konden opdiepen uit vergeten dokumenten versterken onze mening dat een systematisch doorgevoerd bronnenonderzoek nog vele belangrijke details over

onze oude schuttersgilden zal aan het licht brengen. Wie zoekt mee?

Turnhout dr. E. van Autenboer
Griffier van de Hoge Gilderaad der Kempen

- 1) J. OOMEN, **De Sint-Kristoffelgilden in Noord-Brabant** (DE GILDETROM, XVIII, afl. 4), 1971, p. 64-66.
- 2) OOMEN, a.w., p. 64.
- 3) A.R.B. (Alg. Rijksarchief Brussel), **Rekenkamer**, nr. 20786 (**22e Rek. van H. de Stratis**, 1 okt. 1520-30 sept. 1521), fol. 23-23vo.
- 4) A.R.B., **Rekenkamer**, nr. 636, fol. 518-519vo.
- 5) Deze vrijstelling van vervolging werd aan talrijke gilden verleend. Reeds op 12 mei 1479 kregen de **gesellen coluviers** van Brussel het privilege om **quytte** gesteld te worden **by ongevallē oft onverhoets geschoten oft gequest**. A.R.B., **Rekenkamer**, nr. 20783 (**2e Rek. van P. van Thielt**, 1 okt. 1478-30 sept. 1479), fol. 10.
- 6) N. H. L. VAN DEN HEUVEL, **De ambachtsgilden van 's-Hertogenbosch vóór 1629**, 's-Hertogenbosch, z.j., p. 315-316.
- 7) A.R.B., **Rekenkamer**, 637, fol. 269-271vo.
- 8) Over dit en andere landjuwelen zal men nadere bijzonderheden kunnen vinden in de uitvoerige studie de wij hierover voorbereiden.
- 9) OOMEN, a.w., p. 65.
- 10) A.R.B., **Rekenkamer** nr. 20786 (**18e Rek. van H. van Straten**, 1 okt. 1516-30 sept. 1517), fol. 10vo.

Federatie-Nieuws

Internationaal contact te Kervenheim (Dld)

Op zondag 27 augustus j.l. werd te Kervenheim — juist over de Duitse grens nabij het bedevaartsoord Kevelaer gelegen — een jubileumfeest gevierd, waar de plaatselijke „Schützen-Bruderschaft“ St. Sebastianus het 350-jarig bestaan (1622-1972) herdacht. In dit gebied van de „Nieder-Rhein“ zijn de naburige gilden uit Nederland — met name uit het Land van Cuyk — geen onbekenden en in dit voormalige Nederlandse gewest van Opper-Gelre verstaat men onze taal nog goed. De Nederlandse gilden bleken dan ook bijzonder welkom op dit gildefeest van internationale broederschap en ze waren er zelfs in de meerderheid, want in de **optocht** door het met vele wimpels getooid dorp bestonden de Duitse groepen (25) voor meer dan de helft uit muziekkorpsen (met dreunende marsen en marine-pijpers!) en slechts voor minder dan de helft uit eigenlijke „Bruderschaften“. Onder de Nederlandse groepen (16) waren de Cuijklandse gilden (10) het talrijkst, terwijl de overige gilden zowel uit Gelderland (2, annex een boerenkapel uit Huisen!) als uit het verder gelegen Noord-Brabant (4) kwamen. Zo was St. Joris uit Hilvarenbeek gecombineerd met St. Sebastiaan uit Moergestel (de twee enige opgekomen gilden uit de Kring „Het Kwartier van Oirschot“ en daarmee tevens twee redacteuren van „De Gildetrom“!).

Op het feestterrein (een voetbalveld) angekommen, defileerden de deelnemende gilden in optocht langs de ere-tribune, waar ook de bisschop van Munster — midden van andere autoriteiten en gildfunctionarissen aanwezig was.

Naar men weet zijn in Duitsland de ontelbare historische schuttersgilden („Schützen-Bruderschaften“) aangesloten bij een overkoepelende Bond, waarvan Graf Spee de „Hochmeister“ is en die onderverdeeld is in 7 diocesen. Deze Bond kent — in tegenstelling tot de „Schützenbund“ van louter schietverenigingen — als **beginselen**: „Glaube — Sitte — Heimat“ — (te vergelijken met onze christelijke beginselen „voor outer en heerd“).

Behalve een telegram van Graf Spee had het jubilerende gilde te Kervenheim ook een gelukstelegram ontvangen van Z.H. de Paus.

Er werden vanaf de ere-tribune langdurige toespraken gehouden, die met het oog op de totstandkoming van een **West-Europese samenwerking** niettemin van grote betekenis waren. Niet alleen de onderlinge broederschap over de grenzen heen en de kostbare tradities werden als waardevolle elementen benadrukt, maar

vooral de **gildegeest** — naar het voorbeeld van Jezus Christus, die in de wereld kwam om te dienen en lief te hebben — werd gezien als een opdracht voor morgen!

De gilden uit het Land van Cuijk zorgden voor een geïmproviseerde opmars en een gezamenlijke vendelgreet, waarna elk deelnemend gilde een zware bronzen **herinneringsplaque** in ontvangst mocht nemen. Vervolgens werd nog een soort terugmars naar het dorp gehouden en daarmee was feitelijk het middagprogramma afgewerkt, nadat op de voormiddag de bisschop van Munster reeds de gildemiss had gecelebreerd.

In het dorpje Kervenheim hebben de gildebroeders het feest voortgezet. Er was een speciale feesttent met allerlei kramen en zelfs een kermis. Daar waren ook een fraai **lintje** en een welverzorgd **gedenboekje** verkrijgbaar.

Toch is naast een goede indruk van deze dag als ervaring bijgebleven, dat er nog een groot verschil bestaat tussen de Brabantse en de Duitse beleving van het gildewezen. De verscheidenheid in deze gildebeleving lijkt ons voorlopig groter dan de eenheid. En hoe Nederlands deze streek in het verleden ook geweest moge zijn, het gedreun en gemarcheer liet er geen twijfel over bestaan, dat we thans in Duitsland te gast waren.....

Meer bezinning op de wezenlijke beginselen en de historische tradities zal in de toekomst noodzakelijk blijven om een West-Europese samenwerking te kunnen verwirkelijken.

J.B.

**DE REDACTIE,
DE ADMINISTRATIE
EN DE DRUKKERS VAN**

„De Gildetrom“

wensen u een

Zalig Kerstfeest

en een

Gezegend Nieuwjaar!

Nieuws uit Het Kwartier van Oirschot

GROOTMIERD'S

Zondag 20 augustus 1972 werd voor de vijfde maal een **Liefdadigheidsfeest** gehouden; de organisatoren waren ditmaal te zoeken in de uiterste zuid-westhoek van onze kring, n.l. in Hulsel en de Mierden.

Alle lof aan de gezamenlijke gilden van deze prachtige Kempische dorpen, die echte gemeenschappen vormen. Dat kwam goed tot uiting in de uitvoering van het spontane feest. Ongetwijfeld zullen vele instellingen en personen, die delen in de opbrengst van dit gildefeest, dankbaar zijn ten opzichte van de gulle gildebreeders, die dit alles mogelijk maakten.

Toch meen ik een kanttekening te mogen plaatsen: het verslag van vorig jaar van dezelfde gebeurtenis in De Beerzen sprak van „het feest leek min of meer op een Kringdag”. Verdient het geen overweging te streven dat volgend jaar eerder sprake zal zijn van „min” dan „meer”?

Een liefdadigheidsfeest mag m.i. geen dubbelure van een Kringdag worden, hoe lofwaardig eerstgenoemde gebeurtenis ook is. Begrijp mij goed: wat de opbrengst betreft geldt het tegendeel; laten de gilden echter niet overdrijven, nog elkaar opdrijven. Dit zou een averechtse uitwerking kunnen krijgen en dat zou zeer jammer zijn.

Deze kleine opmerking raakt uiteraard niet de voortreffelijkheid van de regelingen welke de Grootmierdse gilden tot uitvoering brachten. Dat was „groots” en „mier(d)’s”, dat wil zeggen „prachtig” en „volijverig” uitgevoerd!

Th. v.d. L.

ROND DEN ORSKOTSE TOREN

SCHUTSBOMEN(II)

Als ik mijn artikel in „De Gildetrom” van juni 1972 nu vervolg wil dat niet zeggen, dat ik geen andere stof heb, dat de moeite van het vermelden waard is; integendeel, maar als men blijft „randen” raakt men „van de leg”. Daarom nu „Schutsbomen II” en wel over die van het gilde **Onze Lieve Vrouwe Broederschap**. O.L.Vr. Broederschap had haar schutsboom staan tamelijk dicht (op ne’ bolscheut!) bij die van St. Sebastiaan

en Sta. Barbara. ’t Was op een ander perceel, namelijk op een open plek vlak vóór het Jodenkerkhof, daar waar nu zowat de noordelijke deksloot van de provinciale weg naar de bovendorpen ligt.

In tegenstelling tot St. Sebastiaan en Sta. Barbara was het terrein van O.L.Vr. Broederschap meer open; geen hoge mastbomen, wel bunt en netels met aan de kanten lage mastjes met bremtbossen doorlopen.

Als ik mij niet vergis verder aan een der hoeken een grote vlierstruik. Aan de noordkant liep een „varweg”, nu genoemd „Molenheide”; dit pad met karspoor was gestofveerd met hoge berkenbomen, waarvan er nu nog staan in de omgeving. Op deze schuttersplaats is een „statiefoto” van het gilde genomen (ik dacht op 15 augustus 1940), waarop de toenmalige burgemeester, Ed. Steger, jeugdig troont temidden van de Broederschap. Vóór deze tijd en vóórdat het gilde daar zijn schutsboom bezat, werden aan de achterkant van dit open terrein kadavers begraven, krenge van paarden en vee, welke de boeren op de „kaar” naar „de hei” brachten. Tussenhaakjes: als het kadaver aangetast was door miltvuur kwam er de veldwachter bij te pas. Die moest erop toezien, dat het lijk verbrand werd nadat het met mutserds, doordrenkt met bromolie, omgeven was. Was het daarom, dat de molen de grond doorwoetten? Wat hebben die anders op de hei te zoeken?

Op deze plaats was het dat de schutters van O.L.Vr. Broederschap de kruisboog hanteerden en zo vele genoeglijke uren van vriendschappelijk treffen doorbrachten. Het was de tijd van Fraas van Genechten als hoofdmans, later opgevolgd door zijn zoon Willem. Vrijgezel Hein van Heerbeek (hoe kwam die aan de bijnaam Hein Ferry?) was koning; Hein, die huide in een van de woninkjes van „Het Liefdadig Gesticht van Wilh. van Overdijk” aan de Gasthuisstraat, ging liefst in zijn eentje oefenen; hij toog daartoe met zijn kruisboog op de schouders dwars door het dorp naar het Molenheike. Hein kwam „arrig” aan zijn einde; een granaatscherf trof hem in de oorlogsdagen.

Op zondag 15 mei 1938 heeft het gilde een kringdag georganiseerd, waarbij als feestterrein, met schutsbomen, gebruikt werd een wei aan de Spoordonsseweg achter Jan-Peer-Berte; nu staat er de stikkerij van v. Gils. De opening der gildefeesten geschiedde met een groot concert gegeven door de „gunstig bekende” mirletonfanfare en zangvereniging „De Heidevink” met als directeur dhr. Jos. Smits. Verleden tijd en dus „herinnering” of „overlevering”.

Ik dacht, dat O.L.Vr. Broederschap hierna

geschoten heeft op een boom gelegen achter „den Ouden's hof” op „den Hertog” tegen de „Lurperloop”. Het was waar nu zowat de straat (toepasselijk) genaamd „Kruisboog” loopt. Pastoor-Deken Th. L. de Vries is de eerste maal, als ik het wél heb, in optocht meegetrokken naar deze schutsboom om de opening te verrichten.

Daarna schoot men geruime tijd nabij het café „De Nachtegaal” aan de Proosbroekweg, welke naam toen practisch onbekend was. O.L. Vrouw, met haar Broederschap, was toen erg dicht de Maria-troon van de H. Eik genaderd! Het was wat ver van het dorp verwijderd en het zal daarom geweest zijn, dat men naar een andere gelegenheid omzag (Vreemd: hoe mobiler wij worden, hoe méér wij alles, in het algemeen, dichter bij ons wensen).

Na „De Nachtegaal” kwam de open ruimte tegenover het Bejaardencentrum „St. Joris” aan de Agnes van Kleefstraat aan de beurt. Lange tijd is dat zonder bezwaar mogelijk geweest, maar men werd op een steeds kleiner stukje teruggedrongen door de bouw van bejaardenhuizen; het oprichten van het Gemeenschapshuis verdreef de schutsboom voorgoed.

Thans, het lijkt in deze op de geschiedenis van Sta. Barbara, is men eveneens (ongeveer) teruggekeerd naar een oud terrein, namelijk aan „Kruisboog”, maar nu niet meer achter „den Ouden's hof”. Deze hof, trouwens al die typische „heaven”, welke velen uit de burgerij even buiten de kom beoerden, zijn verdwenen. Veel is er verdwenen, heel veel, maar de vriendschap, de trouw en „De Broederschap” hebben de tijden getrotseerd! Th. A. v. d. Loo

Nieuw kringbestuur

De samenstelling van het negen leden + een ere-voorzitter tellende nieuwe Kringbestuur ziet er als volgt uit:

Ere-voorz.	W. Luijten;
Voorzitter	H. A. J. van Erve;
Ondervoorz.	H. van Nunen;
1e Secr.	W. C. M. Brands;
2e Secr.	F. Adams;
Penningmr.	J. A. Abrahams;
Raadsheren:	P. Liebrechts;
	H. C. van Aaken;
	W. C. Meulenbroeks;
	J. P. F. Timmermans.

St. Dionysius - Tilburg

Op maandag 28 augustus vond bij St. Dionysius het driejaarlijks koningschieten plaats, geheel volgens de oude stijl en daarbij begeleid door de twee andere Tilburgse gilden St. Joris en St. Sebastiaan. De jeugdige **Harrie van Oirschot** (zoon van de voorlaatste hoofdmán) schoot uiteindelijk de vogel af en werd daarmee de **nieuwe koning**. Het gehele programma werd afgewerkt volgens het gebruikelijke gilde-ceremonieel. Zowel de geestelijke als de wereldlijke overheid waren daarbij betrokken.

Bij de ontvangst op het stadhuis hield wethouder E. de Grood (een groot gildevriend!) als loco-burgemeester een behartenswaardige toespraak, terwijl op de pastorie pastor H.

van den Broek zich eveneens een voortreffelijk gastheer toonde.

Een traditie van eeuwen werd te Tilburg met ernst en luim voortgezet.

St. Brigida - Netersel

Op 25 februari trad vendelier **W. Michiels** in het huwelijk met Nellie Lathouwers uit **Reusel**, waarbij het begeleidende gilde hun trouwdag opluisterde.

Op 27 mei trouwde vendelier **H. Roest** met Betsie van Antwerpen uit **Hoogeloon** en wederom met ceremoniële begeleiding van het gilde.

Hartelijke gelukwensen aan beide vendeliers en hun echtgenoten!

IN MEMORIAM †

St. Willibrordus
Wintelre

**Johan
v. d. Sande**
† 4 mei 1972

Op 74-jarige leeftijd overleden: een oprecht gildebroeder en een man van eenvoud.

H.v.A.

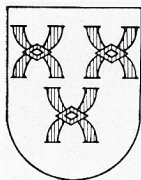

St. Sebastiaan
Diessen

Adr. van Gils
† 28 okt. 1972

Op 85-jarige leeftijd overleden, na 67 jaar een trouw gildebroeder te zijn geweest.

G.

Nieuws uit Peelland

Landjuweel Gemert 1972

Een maandenlange voorbereiding en een perfecte organisatie hebben het Landjuweel van de Brabantse Schuttersgilden te Gemert op 17 september 1972 tot een groot succes gemaakt. Meer dan 85 gilden, die op drie na allemaal uit Brabant kwamen, waren naar Gemert gekomen om zich te laten zien, te laten horen en te laten bewonderen. Het was dan ook een feest voor oog en oor.

Na lang wikken en wegen was door het Federatiebestuur het predicaat „Landjuweel” verleend wegens het 700-jarig jubileum van het Gemertse St. Antonius en St. Sebastiaangilde, beter bekend als de „Gruun Schut”. In samenwerking met het Gemertse St. Jorisgilde, de zgn. „Roel Schut”, werd dit Landjuweel georganiseerd en kwam er een Organisatie-Comité tot stand uit de Gemertse bevolking. Voorzitter werd de heer Ferd. van Thiel en de heer Lou Huybers, Ouderling van de Gruun Schut, werd secretaris. Zonder anderen van het Organisatie-Comité tekort te doen, moeten we zeggen, dat op Lou en zijn vrouw het Landjuweel draaide, want ook Mevr. Huybers (al zat zij niet in het Comité) moest er al evenveel voor doen als haar man, want bij zijn afwezigheid stond zij altijd gereed om te helpen. Penningmeester van Goch had zijn handen vol om al de bronnen van inkomsten te noteren, zoals de bierglazenactie, de entreegelden voor de tentoonstelling, maar vooral het werven van vrienden voor het Landjuweel; daarbij moest hij tevens zorgen, dat het binnengekomen geld zo goed mogelijk werd besteed. Het is ondoenlijk om alle namen van zoveel medewerkers en helpers op te sommen, die alleen maar één doel voor ogen hadden: het doen slagen van het Landjuweel Gemert!

Rondom het Landjuweel was een feestweek op touw gezet, gedurende welke tijd diverse muziekavonden plaats vonden in de grote tent op de feestwei, die druk werden bezocht. Bij een toneelvoorstelling voor de jeugd waren meer dan 1500 kinderen aanwezig; de tentoonstelling van gildezilver, vaandels, schilderijen, oude documenten, platen en kaarten van Gemert werd door meer dan 2000 personen bezocht. Deze tentoonstelling was in samenwerking met „Gemerts Atelier” verzorgd door de Heemkundekring „De Kommanderij Gemert” met de zeer gewaardeerde hulp van de heer Alph. Niessen uit Helmond, de voorzitter van de Kring Kempenland, aangesloten bij de Noord-Brabantse Federatie van Schuttersgilden.

Langs de hoofdstraat, die door Gemert loopt,

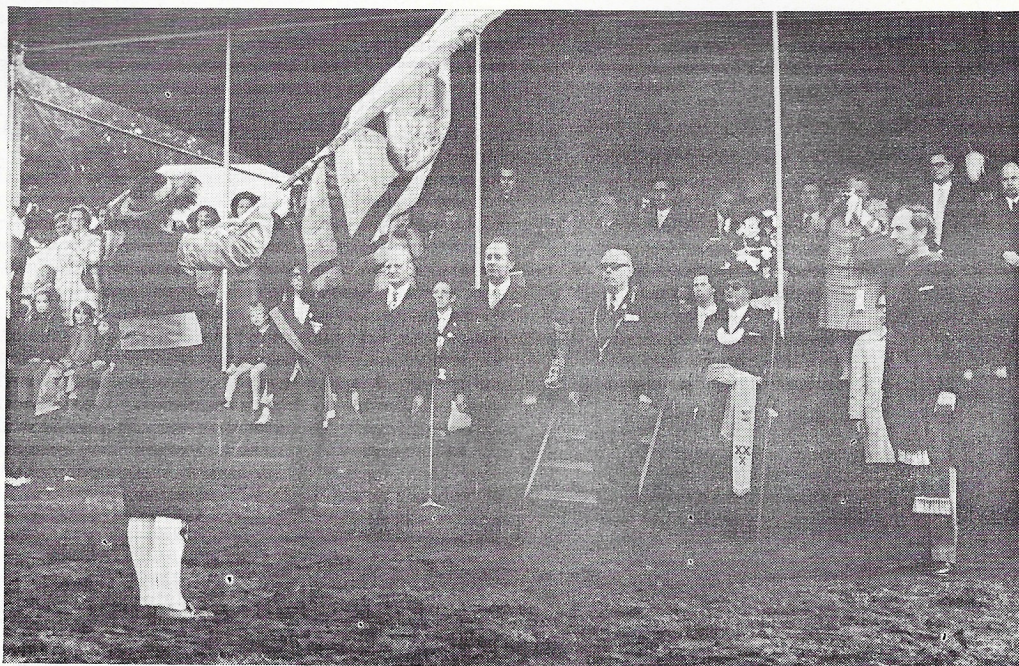
waren in praktisch alle etages van de winkels oude gebruiksvoorwerpen tentoongesteld, die betrekking hadden op het ambacht of het vak van de betrokken winkeliers, zoals een ouderwetse kamer met bedstee, oude fietsen, een Gemerts handweefgetouw, gereedschappen voor de goudsmid, koperslager, kaarsenmaker, jeneverstokerij en allerlei andere zaken. Deze etalages hebben duizenden bezoekers getrokken, waarvan er een groot aantal van buiten Gemert kwam.

Op vrijdag 8 september kondigden kanonschoten de komende feestdagen aan en maakten de standaardruiters van de beide Gemertse Gilden het Landjuweel officieel bekend aan de geestelijke en wereldlijke overheden. Om 7 uur in de avond kwamen de beide Gemertse Gilden, het Feestcomité en de genodigden bijeen op het kasteel, dat aan alle kanten feestelijk verlicht was. Het openingswoord werd gesproken door de voorzitter van het Feestcomité, de heer Ferd. van Thiel; verder werd het woord gevoerd door de burgemeester van Gemert, de heer H. de Wit, door de secretaris van het Feestcomité en de grote stuwkracht ervan, de heer L. Huijbers, door de heer Alph. Niessen en anderen.

Op zaterdag 9 september kwamen de gilden van de **Kring Peelland** naar Gemert voor hun jaarlijkse gildedag, waarbij ze in optocht door het dorp trokken.

Onder de diverse manifestaties in de loop van de feestweek waren er o.a. demonstraties van oude ambachten, een matinee met receptie van de jubilerende Schut St. Antonius en St. Sebastiaan, alsook een orgelconcert in de St. Janskerk van Gemert door de organist van de St. Catrien te Eindhoven, de heer Hub. Houët. Verder het ere-koning schieten voor de „Vriendenkring Landjuweel Gemert” en het schieten om de titel „Vrije koning van Gemert”.

De hoogtijdag van het Landjuweel op **zondag 17 september** werd geopend met een plechtige Gildemis om half elf in de St. Janskerk van Gemert, die in concelebratie opgedragen werd door Mgr. van Laarhoven als

De eed van trouw op het Landjuweel Gemert 1972

Aan Minister P. Engels van het CRM, Gedeputeerde van Haaren en Burgemeester H. de Wit, begeleid door Federatievoorzitter Jhr. Mr. J. Smits van Oyen, Kringvoorzitter Alph. Niessen en Voorzitter Comité Landjuweel Ferd. van Thiel.

vertegenwoordiger van de bisschop Mgr. J. Bluysen, die verhinderd was dit zelf te doen. Daar werd ook de eed van trouw aan het **geestelijk** gezag afgelegd.

Na de middag trokken vanuit het kasteel van Gemert - eens het middelpunt van ridderfeesten en tournooien - meer dan 2000 gildebroeders in hun fleurige kledij in optocht door de straten van Gemert, waar de mensen, drie vier rijen dik stonden en met gespannen aandacht toekken om maar niets van het kleurenspeel te missen.

Op het grote feestterrein hadden intussen de autoriteiten plaats genomen op de tribune, waaronder minister Engels van CRM, Mgr. Bluysen, de bisschop van 's-Hertogenbosch, de vertegenwoordiger van de Commissaris der Koningin in Noord-Brabant, de voorzitter van de Federatie van Noord-Brabantse Schuttersgilden, Jhr. Smits van Oyen, het Feestcomité, de burgemeester van Gemert en talrijke anderen.

Na de indrukwekkende en massale opmars onder het tromgeroffel van tientallen gildetrommen werd voor de tribune de eed van trouw aan het **wereldlijk** gezag afgelegd, waarna de massale vendelgroet werd gebracht. Een prachtig en indrukwekkend schouwspel! Minister Engels, Mgr. Bluysen, Jhr. Smits van Oyen, de voorzitter van het Feestcomité, de burgemeester van Gemert en anderen richtten woorden van welkom en waardering tot de vele aanwezige gildebroeders en de naar schatting 25.000 bezoekers, die voor deze gelegenheid naar Gemert gekomen waren. Ze hebben er geen spijt van gehad!

Met de diverse wedstrijden in vendelen, trommen, schieten enz., het keuren van het gildezilver en de vendels werd dit gildefeest voortgezet. Met de prijsuitreiking en een gildebal werd dit schitterend geslaagd Landjuweel besloten.

De K.R.O. maakte televisie-opnamen; ook was er een televisieploeg aanwezig van een Amerikaanse televisie-maatschappij. Rest ons nog te vermelden, dat het in Gemert de hele middag droog is gebleven, terwijl het rondom Gemert pijpestelen regende. Dit was te danken aan Sint Clara, aan wie immers een grote worst was beloofd.

Het fraaie **Gedenkboekje** vormt een blijvend aandenken aan dit prachtige Landjuweel!

Gilde St. Joris - Someren

Op 8 september 1972 trad gildebroeder Jac. v. d. Laar met Maria Strijbosch in het huwelijk. Eveneens op 8 september 1972 herdacht gildebroeder Ant. v. Diepen en Gonda Verberne hun 25-jarig huwelijksfeest.

Op 19 oktober 1972 was het de trouwdag van gildebroeder-vendelier Barend Nagel en Truus Fijten.

Een voltallig gilde begeleidde naar goed oud gebruik alle **bruidsparen** met gilde-eer ter kerke en weer terug naar de feestzalen.

In de avonden werd hen de vendelgroet gebracht en werden de bruidsparen toesproken door hoofdmans Jan v. d. Laar.

Ook de cadeau's ontbraken niet hierbij. Evenmin de traktatie's van alle bruidsparen.

Op kermis-zaterdag, 23 september 1972 vond het traditionele 2-jaarlijkse **koningschieten** plaats.

Om half twee kwamen de gildebreeders bijeen in gildehuis Stallen, waarna afmars volgde naar het schietterrein bij Ant. v. Diepen. Hier hield Hoofdman Jan v. d. Laar een korte toespraak over het ceremonieel van het koningschieten.

Na aflegging van het koningszilver door de Koning Ton v. d. Laar Jzn. volgde een kort gebed.

Mevr. Starrenburg - Beers, Pastoor Deveer en Burgemeester Roels losten de eerste schoten en vervolgens de Koning en de Gildebreeders in volgorde van loting.

Na een faire en spannende strijd was het oud-tamboer **Carel Meeuwis**, die bij het 124e schot de vogel van zijn hoge zitplaats deed neervallen. De nieuwe koning werd geïnstalleerd door Mevr. Starrenburg - Beers en hoofdman v. d. Laar, waarna de eed van trouw werd afgelegd en de vendelgroet gebracht.

Hierna werd de nieuwe koning bij monde van de hoofdman toegesproken met aanbieding van bloemen.

Ook Mevr. Starrenburg - Beers werden bloemen aangeboden.

In het gildehuis werd verder de avond gezellig doorgebracht en het koningsbier gedronken.

Vooraf aan het koningsschieten werd de Starrenburg-Beers wisseltrofee verschoten die gewonnen werd door gilde „St. Joris”, terwijl de Annemieke Janssen (prinses van St. Jorisgilde) wisseltrofee en de wisselbeker van oudvereniging „Het Zorgenkind” beiden gewonnen werden door het St. Lambertusgilde.

Op kermismaandag 25 september 1972 was het de traditionele **optrekdag** van het gilde. Met fanfare „Somerenslust” werd opgetrokken naar de gildemis van 9.00 uur gecelebreerd door Pastoor Deveer.

Na de H. Mis werd de vendelgroet gebracht aan de geestelijke overheid waarvoor Pastoor Deveer dankte met een traktatie.

Hierna volgde een gezamenlijke rondgang en gezellig samenzijn in het gildehuis.

Gilde O.L. Vrouw der Zeven Weeën - Lierop

Op 26 juli herdachten Thomas Bukkems en Nel Cortooms de dag dat zij voor 50 jaar in het huwelijksbootje stapten. De gouden bruidegom is meer dan vijftig jaar een der trouwste leden van het Gilde en een enthousiast schutter; enkele maanden geleden schoot hij zich zelfs tot kampioen van de Kring. Zowel de Fanfare als het Gilde trok dan ook uit om met kleur en klank het **Gouden Paar** te huldigen. Marinus Hurkmans, de hoofdman van het Gilde, bood na een gloedvolle speech een pracht cadeau aan.

Op 28 juli trad de Koning van het Gilde W. Donkers jr. in het huwelijk met Nelly Smits uit Milheeze. Voor het Gilde een dag om niet voorbij te laten gaan; het begeleidde dan ook het **groene bruidspaar** naar het oude dorpskerkje; voor het eerst maakte de Pastoor zulk een huwelijksmis mee in zijn nieuwe parochie. 's-Avonds ging het gehele Gilde te Lierop een vendelgroet brengen aan het Koninklijk Bruidspaar.

Men moet van Gildenbloed zijn om lid te kunnen worden van een van beide Lieropse Gilden; en dat men van één familie was, bleek wel op deze avond.

Peellandse Turfkes

2 juli St. Antoniusgilde Deurne neemt deel aan Gildefeesten te Gendt in Gelderland en weet verschillende prijzen mede naar Deurne te nemen.

7 juli het St. Margrethagilde Aarle-Rixtel brengt een vendelgroet aan het bruidspaar H. v. d. Ganzewinkel-van Dijk; dat de belangstelling groot was, was wel te voorzien zij was een der drie zusjes die op deze dag huwden.

9 en 16 juli Peellandse Gilden naar Douai en St. Ammand des Eau; mooie maar vermoeiende dagen.

12 augustus St. Hubertusgilde Liessel viert St. Jansdag en huldigt zijn hoofdman Piet van de Berk-mortel; ook de Kringvoorzitter gaat even zijn waarnemend voorzitter de handdrukken.

13 augustus Het St. Jorisgilde Deurne luisterde in Nederweert het Volksdansfeest op.

21 augustus Koning M. van Zutphen, gemeente-secretaris, werd ontthoond door de 22-jarige Jos van de Ven, die zich nu Koning van het O.L. Vrouwegilde Aarle-Rixtel mag noemen.

25 augustus In Bakel is feest, het nieuwe Gemeentehuis wordt geopend. Het Gilde St. Willibrord staat gereed om de Commissaris der Koningin te begeleiden, maar voordat het zover is slaat het standaardpaard op hol, maar wordt zonder ongelukken uit zijn wei teruggehaald.

3 september Het St. Hubertusgilde Liessel begeleidt de pas benoemde pastoor A. J. Pigman naar de kerk en brengt de vendelgroet.

4 september Traditionele schietwedstrijd door het St. Willibrordusgilde op Bakelkermis om de „Koperen Moor”. J. Lensen, voegde zijn tweede moor toe aan zijn „verzameling”.

9 en 10 september Koningschieten en schietwedstrijden bij het St. Antoniusgilde Mierlo-Hout; Tiny van Rijssenwijk werd met het 39e schot de Koning.

11 september Bij het St. Leonardusgilde op de Donk wordt F. v. d. Elsen de Koning.

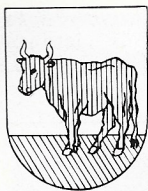
22 september wordt in Gemert het Politiebureau geopend en was de eerste politie in Gemert een Gildebieder, dan mag zeker niet de Schut ontbreken.

5 oktober De nog vrij plotseling overleden Beschermheer van het St. Jorisgilde, de heer Ypenburg, wordt onder enorme belangstelling te Gemert ten grave gebracht.

8 oktober Peellandse Gilden brengen een bezoek aan hun hoofdplaats St. Oedenrode (later werd Helmond de hoofdplaats van Peelland) ter gelegenheid van de jaarlijkse klompenbeurs en tevens in de hoop, dat de vroegere Rooise Gilden weer tot leven zullen komen. Het optreden van de Peellandse gildebreeders trok er enorme belangstelling. (Zie ook „De Gildetrom” 1963, p. 393 - red.)

9 oktober Oud-burgemeester Dr. J. C. M. Sweens te Oisterwijk overleden; hij was Ere-Deken van het St. Catharinagilde Helmond geweest.

**HEBT U AL EEN ABONNEE
GEWORVEN
VOOR DE GILDETROM ?**

Nieuws uit Maasland

NIEUW VAANDEL TE UDENHOUT

Zowel **St. Joris** als **St. Antonius en St. Sebastiaan** is een nieuwe koning rijk. In het eerste gilde werd dat **Jan van Nunen** en in het andere **M. Boudewijns**. Dit koningschieten op de kermismaandag 28 aug. j.l. te Udenhout werd gezamenlijk gedaan op het zgn. „Schutswaaike”. Hierbij was de heer Jan van de Mortel aanwezig, die zich bijzonder liet voorlichten over de beide gilden. Bij **St. Antonius en St. Sebastiaan** was echter nog meer te doen die dag, want toen werd namelijk het nieuwe **gildevaandel** aangeboden. Het is een juweeltje van borduurkunst geworden. **Mej. Lucie Vermeer** (77) heeft er twee jaren aan gewerkt en heeft in totaal 4400 uren aan dit kunstwerk besteed. In samenwerking met de ere-gildeheer **oud-pastoor Prinsen** is er iets prachtigs tot stand gekomen, nadat het ontwerp zorgvuldig voorbereid was.

Het idee om een nieuw vaandel te maken stamt van 9 augustus 1970, toen juffrouw Vermeer op de kleine Kringdag van de Zandleij de vaandels keurde. Op 24 augustus daarna zegt pastoor Prinsen alle motieven, die op de nieuwe vaan moeten komen, te willen verzamelen om een ontwerp te maken: de emblemen van St. Antonius en St. Sebastiaan, de wapens van Udenhout en Nederland, St. Lambertus patroon der kerk, de Bossche Boom, alsook een voorstelling van beide patroonheiligen. Vervolgens worden op 10 oktober alle betreffende stukken bekeken door pastoor Prinsen, Jac. Schoonus, Chr. Hoogedoorn en Jan Tooriaans nadat de pastoor teruggekeerd is van zijn Duitse reis. Proefemblemen worden geborduurd.

Op 22 januari 1971 wordt begonnen aan het medaillon met de patroonheiligen, hetwelk op 17 januari 1972 geheel klaar is. Op 25 juli 1972 gaan we het geheel eens bekijken ten huize van Mej. Vermeer, want het vaandel is dan bijna gereedgekomen. Opnieuw reist de pastoor naar Würzburg voor de afwerking. De dag 28 augustus 1972 is alles zover klaar en wordt het nieuwe vaandel na het koningschieten overgedragen aan genoemd gilde tijdens een stijlvolle plechtigheid, in bijzijn van vele notabelen.

Het vaandel is geheel in **barokstijl** uitgevoerd. De emblemen en het medaillon zijn verbonden met zilveren krullen, welke op hun beurt geheel geschaduwd zijn. De hoofdkleuren rood en groen zijn aangebracht in de vier vakken van het vaandel.

In het medaillon (midden) staan St. Antonius met het varken en St. Sebastiaan met de pijlen in zijn lichaam.

Links boven de T (griekse tau) van St. Antonius, rechtsboven het embleem van St. Sebastiaan (Jerusalemkruis) en daartussen den Udenhoutse leeuw (in zgn. Rijkskleuren).

Op de onderste helft staan van links naar rechts St. Lambertus met de Udenhoutse kerk op zijn rechterhand, de Bossche Boom (die in de geschiedenis van dit gilde een grote rol speelt en die ook gedragen wordt op de linkermouw van elke gildebroeder) en tenslotte het Rijkswapen (jammergenoeg niet de Brabantse leeuw! - Red.).

Kortom een kunstwerk met uitermate veel zorg vervaardigd, dat een heel bijzondere aanwinst is voor het gilde en waarop de gildebreders zeer trots kunnen zijn.

Het meest verheugd waren ere-gildeheer oud-pastoor Prinsen en juffrouw Vermeer; zij hebben hun kunstzin laten botvieren op iets wat Udenhout thans presenteert: het gildevaandel van St. Antonius en St. Sebastiaan.

Als dank werd aan beiden een zilveren schild met een kort vers aangeboden; op het speciale schild was het vaandel in zilver

uitgevoerd door zilversmid v. d. Bersselaar ; ook deze schilden waren kunstproducten. Mej. Vermeer werd ook nog benoemd tot dekenin van dit gilde.

Alles bijeen was het een hoogtijdag voor het gildeleven te Udenhout.

J.T.

NAJAARSVERGADERING VAN DE KRING

Na de opening deed de voorzitter, de heer Jan van de Mortel, mededeling van de overleden Gildebroeders. Er werd een minuut stilte gehouden om deze waarachtige gildebroeders te gedenken.

De heer E. Gerrits, bestuurslid en oud-secretaris van Maasland, werd met algemene stemmen benoemd tot ere-deken van de Kring. Hr. Gerrits zei: „Met gildemensen samen te sjouwen is prachtig werk !”

De gebruikelijke verslagen van de secretaris en de penningmeester werden voorgelezen en goedgekeurd. Er werd een nieuw kas-commissielid benoemd. De contributie van de Kring bedroeg nu definitief 25 gld.

In het bestuur werden herkozen de heren Jan van de Mortel, Th. van Lammeren en Jac. v. d. Bosch.

De voorzitter had waarderende woorden voor de afgelopen Kringdag te Esch. Alle lof werd aan het organiserende gilde toegezwaaaid.

De Kringdag 1973 zal plaats hebben in de maand juni of juli te Dinther bij het gilde St. Barbara. Voor de Kringdag 1974 stelde zich kandidaat gilde St. Antonius te Nuland. In het verslag van de standaardrijderscommissie werd voorgesteld om zich te gaan toeleggen op het Federatie-reglement voor standaardrijders.

De schietcommissie had opmerkingen over het verankeren van het geweer bij „opgelegd” schieten. Er was nog geen duidelijke uitspraak over het deelnemen aan handboog op doel en -op wip.

Het vendelverslag was uitgebreid met andere wedstrijden buiten Maasland.

De tromcommissie had bewondering voor deelname aan de gildetromafdeling.

„De Gildetrom” - het onmisbare gildeblad - telde in Maasland 236 betalende abonnees. Hierna had de heer van de Mortel nog een boodschap mee te geven aan de zéér drukke en zéér geanimeerde vergadering. Hij gaf een korte uiteenzetting over het gildevaandel, de gildetrom, de gildekoning, het vendelen, het koningszilver, het keizerschap, het inhalen met vrijgeleide, alsook over het begraven van gildebroeders. Hij had alle respect voor de manier waarop het gildewezen in alle eenvoud in Kring Maasland beleefd werd. De aanwezigen applaudiseerden spontaan na zijn toespraak.

Tijdens de rondvraag werd verzocht aan Drunen en Elshout gezamenlijk de Kringdag 1975 toe te kennen.

Baardwijk vroeg om het punt van de jeugdige standaardrijders - met pony's - te overwegen.

Deze middag werd getracht om alles in het gildeleven zo eerlijk mogelijk te bezien en te behandelen. Dit was ook de mentaliteit van heel de vergadering.

Jan Toorians, secr. Maasland

ALLERLEI

BERKEL. Het gilde **St. Hubertus** behaalde het „landkampioenschap gewerschieten”, waarom op 1 juli een huldiging plaats vond van het kranige kampioensviertal.

BESOIJEN. Het gilde **St. Crispijn en Crispinianus** vierde op zaterdag 28 oktober zijn statiedag in samenwerking met de „Kompagnie der Westlichen Schützenverrein der Stadt Unna” aan de rand van het Sauerland in Westduitsland. Na de Gildemis en de vendelgroot ging het gezelschap naar het Gemeentehuis, waar burgemeester J. Teijssen - hij is gildeheer - de Duitse en Besoijense gasten hartelijk toesprak. Deze jumelage-contacten zullen herhaald kunnen worden. Wederzijds werden geschenken uitgewisseld. Op de Gildehoeve werd de schietwedstrijd gehouden. De Duitse gildebroeders trokken zondag daarna ook nog door Waalwijk.

DRUNEN. Bij **St. Hubertus** werd **M. Smits** de nieuwe koning tijdens het koningschieten op 20 mei. De statiedag op 4 november is met veel traditie gevierd. Pastoor Meeuwessen droeg als gildeheer de Gildemis op, waarna een vendelgroot gebracht werd bij de beschermheer Max Lips. 's-Middags vond een schietwedstrijd plaats en 's avonds een groots feest.

DEN DUNGEN. Het gilde **St. Catharina** hield op 20 augustus de kleine kringdag van de **Dommelgroep**. Na de gildewin sprak de heer Kappen de genodigden hartelijk toe als hoofdman van St. Catharina. Op het schietterrein sprak de heer J. van Breugel, waarna de vendelgroot. Daarop volgden de schietwedstrijden en vanzelfsprekend ook de wedstrijden voor vendelzwaai en trommen. Baron G. van Voorst tot Voorst reikte de prijzen uit.

ELSHOUT. In memoriam - Op 53 jarige leeftijd verwisselde het actieve lid van de **Onze Lieve Vrouwe Schuts** gildebroeder **Jos Lommers** het tijdelijke met het eeuwige. Hij werd met gilde-er begraven. In hem verliest het gilde een toegewijd persoon.

HAAREN. Het gilde **St. Antonius en St. Sebastiaan** hield in samenwerking met de plaatselijke gilden een klein gildefeest in het kader van de **Zandleijgroep**. Deze gilden plus Soranus hielden wedstrijden. Op zondag 13 augustus droeg pastoor Verrijt de Gildemis op en op het Gemeentehuis sprak loco-burgemeester v. d. Donk de koningen en hoofdlieden hartelijk toe. Hij wees op de voorname plaats welke de gilden in de gemeenschap innemen. Gildebroeder Jan Toorians sprak namens de Zandleijgroep. De heer C. v. d. Wiel, voorzitter van het Feestcomité, dankte het gemeentebestuur, de weldoeners en de oud-gijzelars. Namens he jubilerende gilde sprak W. v. Laak. De dag werd voortgezet met volledige wedstrijden en een optocht, waaraan spontaan werd medegewerkt.

Zaterdag tevoren werden een zestal leden van St. Antonius en St. Sebastiaan gehuldigd: W. Vermeer, 45 jr. lid en verder W. Vermeer Jzn., Jos Spoor-makers. C. v. d. Wiel, P. van Loon en L. Heesters, allen 40 jaar lid. De heer W. v. d. Laak feliciteerde hen en spelde het zilveren insigne op. De heer C. v. d. Wiel dankte namens de **jullarissen**.

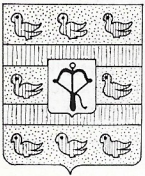
HERPT. Bij **St. Catharina** werd op 4 juni het koningschieten gehouden en wist de heer **Tempelmans** uit Hedikhuizen de vogel te vloeren. Hij kreeg het koningszilver omgehangen als teken van zijn nieuwe waardigheid.

LOON OP ZAND. Bij **St. Ambrosius** werd Overdeken **Marinus Broeders** uitbundig gehuldigd op de statiedag van 7 oktober. Hij was namelijk 25 jaar gildebroeder en vervult sinds 1967 de functie van Overdeken. Aan hem is het te danken, dat het gilde in dat jaar door grote moeilijkheden is heengekomen. De Hoofdman, de heer Verhulst, heeft hem het zilveren schild opgespeld. Op deze statiedag waren diverse leden van de adellijke familie Verheijen aanwezig; een teken van verbondenheid van het gilde met het kasteel.

VUGHT. Met Vughtse kermis is bij **St. Catharina** wederom **Jan van de Mortel** (voor de derde, doch niet achtereenvolgende maal) koning geworden. Deze dag begon met een H. Mis, waaronder het vendel gezwaaid werd voor God en waarna de groet gebracht aan de burgemeester, terwijl op de middag de vendelgroot gebracht werd voor de nieuwe koning. Jan van de Mortel schoot zich koning en onttroonde Tijn van de Sande. Na beraad werd zijn schuttershoed met verse bloemen getooid, mocht hij over het vaan-

del gaan en zijn handen wassen als teken van reinheid.
 Uiteraard waren ook de gildebroeders van St. Sebastiaan en Babara aanwezig. Hoofdman Harry Schuurmans sprak de nieuwe koning toe. Na de plichtigheid trok het gilde over de Vughtse kermis naar het gildehuis om het gildebier te drinken.

WAALWIJK. Het gilde van St. Ambrosius heeft sinds kermis-maandag een keizer, doordat Bertus Kleijberg zich voor de derde achtereenvolgende maal koning wist te schieten. Hiermede heeft dit gilde sedert bijna 500 jaar de eerste keizer!
 Koning werd nu Bertus van Daelen, aan wie het koningszilver werd omgehangen.

Nieuws uit Het Land van Cuyk

Redacteur D. L. van Elk

Zoals men weet, heeft deze Kring een eigen gildeblad, genaamd „De Guld”. Het verschijnt 6 x per jaar in gestencilde vorm en in een oplage van 760 exemplaren. Dit gildeblad voltooit dit jaar nog zijn zesde jaargang en wordt uitstekend geredigeerd door een eensmans-redactie!

Gaarne vroegen wij daarom een foto aan de heer **D. L. van Elk** uit Gassel om deze toegewijde redacteur te kunnen voorstellen aan onze lezers. In deze karakteristieke „gedaante” - zogezegd in groot tenue oftewel in vol ornaat - kan men hem regelmatig aantreffen op allerlei gildefeesten en andere gildegebeurtenissen. Ook tijdens belangrijke besprekingen op het gebied van internationale samenwerking tussen de gilden is hij een oplettend waarnemer. Op de vergaderingen van onze redactie met de **correspondenten** uit andere Kringen - waarvan hij het Land van Cuijk vertegenwoordigt - is de heer van Elk steeds een waardevolle adviseur en tevens een graag geziene gast. Als man van de praktijk en ervaring weet deze immers waarover hij praat op dergelijke bijeenkomsten.

Niet slechts door wederzijdse uitwisseling van onze periodieken, maar ook door persoonlijk contact hopen wij **gezamenlijk** te blijven werken aan een zo **ruim** mogelijke **voorlichting** in het belang van het Brabantse gildewezen en gildeleven.

Redactie van „De Gildetrom”

Nieuws uit Kempenland

Eind mei van dit jaar kwam het gilde **St. Jan-Baptist** uit **Duizel** in het bezit van een nieuw gildevaandel en vier bijbehorende zwaaijendels. Het gilde, dat na een rustperiode van ongeveer zestig jaren begin vorig jaar weer tot leven kwam telt thans weer 64 leden. De enthousiaste groep ging ook op zoek naar „oude spullen”, en zo bleken er drie schilden van rond 1750 in het bezit te zijn van de zoon van de vroegere burgemeester van Duizel. Deze was gezien het enthousiasme en de serieuze opzet der heropleving bereid deze schilden weer toe te vertrouwen aan het gilde waar ze thuis hoorden. Bravo! Het gilde wist in korte tijd enkele duizenden guldens bij elkaar te brengen voor het aanschaffen van een kruisboog, een nieuw vaandel en vier vendels. Vaandel en vendels werden op 24 juni plechtig gewijd tijdens een gildemis. Op de feestdag van St. Jan stond zo het gilde na lange tijd weer volop in de belangstelling zowel in de kerk als in het dorp, waarin het gilde zich weer een vaste plaats heeft weten te veroveren.

Moge deze wederzijdse verstandhouding bestendig blijven.

Natuurlijk werd er links en rechts ook weer geschoten. Toch kwamen hierover maar spaarzaam berichten binnen. We kunnen vermelden, dat **Paul v. d. Putten** dit jaar het kampioenskruis kruisboogschieten veroverde bij het **St. Jorisgilde** uit **Gestel** en daarbij de Genepwatermolen-wisselbeker onder zijn hoede kreeg.

Bij gelegenheid van de sluiting van de **Lustrumfeesten** van het **Studentencorps** van de **Eindhovense T.H.** werd er voor een zeer groot aantal belangstellenden een gildedemonstratie gegeven welke verzorgd werd door deputaties van het St. Jansgilde uit Soerendonk en de St. Jorisgilden uit Stratum en Zes Gehuchten. Zulks te St. Oedenrode. Er werd gevendeld en geschoten met de kruisboog. De vele belangstellenden die het ook eens wilden proberen kregen al gauw in de gaten, dat het geen „kunstjes” zijn.